

ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਮੀਖਿਆ।

ਕੈਪੂਰ ਜੇ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਜੰਗ ਸਿੰਘ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1956 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 1318

ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (V of 1898)-ਧਾਰਾ 488-ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ-ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ, ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ-"ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ" -ਪਤੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ- ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਅਲੱਗ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੀ ਹੈ-ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਵੱਖਰਾ ਰਹਿਣਾ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸਮਝੌਤਾ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਧਿਰਾਂ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਪਤੀ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਲਈ ਖੁਦ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਇਹ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਹਿਣ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਮਝੌਤਾ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਪਤੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮਾਲਕਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਹੀ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਪਤਨੀ ਜੋ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਵੱਖਰਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵੱਖਰੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਵੀ ਹੋਣ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਹੀਮ ਬੀਬੀ ਬਨਾਮ ਖੈਰ ਦੀਨ (42 P.R. 1888), ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਖਾਨ ਦੇਵੀ (A.I.R. 1926 Lah. 469), ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ (A.I.R. 1932 Lah. 349(2)), ਤਰਾਲਕਸ਼ਮੀ ਮਨੁਪ੍ਰਸਾਦ (A.I.R. 1938 Bom. 499), ਰਾਮ ਸਰਨ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ (A.I.R. 1937 All. 115), ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਮੰਨਿਆ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੇਸ, ਸ੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀਆ, ਸੈਸਨ ਜੱਜ, ਸੰਗਰੂਰ, ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 26 ਅਕਤੂਬਰ, 1956, ਸ੍ਰੀ ਕਾਹਨ ਚੰਦ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਸੰਗਰੂਰ, ਮਿਤੀ 6 ਜੁਲਾਈ, ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਲਈ, 1956, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦੀ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਜਗਮਾਲ ਕੌਰ, ਉਮਰ 15 ਸਾਲ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਧਾਰਾ 488, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ।

ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:-

1. ਇਹ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨ-ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ, ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਧਾਰਾ 488, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (ਏ), ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ 6 ਜੁਲਾਈ, 1956 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: -
2. 27-4-2006 ਬਿਕਰਮੀ ਨੂੰ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ, ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 488, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ।
3. ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, 14-8-2006 ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਗੈਰ-ਬਿਨੈਕਾਰ 5 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਣ ਅਤੇ ਪੰਜ ਮਣ ਕਣਕ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨਗਦ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਨਿਮਾਈ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਮਣ ਛੇਲੇ ਅਤੇ ਲੋਹੜੀ 'ਤੇ ਚਾਰ ਮਣ ਮੱਕੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡਿਫਾਲਟ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਪਤੀ 180 ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 60 ਰੁਪਏ ਨਗਦ ਭੱਤਾ ਅਤੇ 120 ਰੁਪਏ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।
4. ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਨੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ 27 ਜੂਨ, 1955 ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਕਦ ਮਾਸਿਕ ਭੱਤੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਆਰਡਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।
5. 23 ਜੁਲਾਈ, 1955 ਨੂੰ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 488, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
6. ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: (1) ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਿਤੀ 14-8-2006 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸਮਝੌਤਾ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਏ.) ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਸਮਝੌਤਾ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਇਸ ਦੂਜੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਧਾਰਾ 488, ਸੀਆਰਪੀਸੀ, (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਝੌਤਾ "ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ, ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 488(4), ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

7. ਮਾਣਯੋਗ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਇਤਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਕੋਈ ਖੋਜ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

8. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਆ ਪਾਲ ਗੋਇਲ ਦੁਆਰਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦੋ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮਾਣਯੋਗ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

9. ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1932 ਲਾਹੌਰ 349 ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ; 42 ਪੀ.ਆਰ. 1888; ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1926 ਲਾਹੌਰ 469 ਅਤੇ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1953 ਮਦਰਾਸ 549, ਅਤੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 488, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

10. ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਏ.ਆਈ.ਆਰ.1926 ਲਾਹੌਰ 469 ਵਿਚਲਾ ਨਿਯਮ ਏ.ਆਈ.ਆਰ.1932 ਲਾਹੌਰ 349 ਵਿਚ ਅਸਹਿਮਤ ਸੀ।

11. ਏ.ਆਈ.ਆਰ.1932 ਲਾਹੌਰ 349 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੇਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਥਾਰਟੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 488, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਨਾ 351 'ਤੇ, ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਐਡੀਸਨ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ: -

"ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਕਿ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਸਹੀ ਦਰ ਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਆਪਣੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਾਖਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬੀਡ-ਰੋਲ (bead-roll) ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 488, ਸੀਆਰਪੀਸੀ., ਹੁਣ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਨਾ ਹੀ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਤਨੀ ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1931 ਲਾਹੌਰ 574, ਜੋ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਐਡੀਸਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਹੈ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਨਿਰਧਾਰਨ ਹੈ।

12. ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1953 ਸੰਰਾਸ਼ਟਰ 2 ਵਿਚ ਸੰਰਾਸ਼ਟਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 488, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਰਕਮ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤਾ

ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕਰੋ। ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

13. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਇਲਾਹਾਬਾਦ 454. ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਅਗਰਵਾਲਾ ਨੇ 42 ਪੀ.ਆਰ. 1888 ਅਤੇ ਏ.ਆਈ.ਆਰ.1930 ਲਾਹੌਰ 524 ਦੇ ਨਿਯਮ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਧਿਰਾਂ ਧਾਰਾ 488, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਿਰਫ ਕੋਰਟ ਸਮਝੌਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮੰਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਨਾ 455 'ਤੇ, ਧਾਰਾ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ -

"ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪਤੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਧਾਰਾ 488 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸੱਚੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਉਸ ਰਕਮ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਜੋ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।"

14. ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1952 ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 55, ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 488, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਨੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, ਇਹ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1949 ਨਾਗਪੁਰ 337; ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1932 ਕਲਕੱਤਾ 698 ਅਤੇ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1938 ਬੰਬਈ 499 ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਮੰਨਿਆ।

15. ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 488, ਸੀਆਰਆਰਐਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪਤੀ ਨੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਦ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਪਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 488

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

16. ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ 17 ਸਤੰਬਰ, 1955 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ, ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਰਹਿਣ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਦੀ ਧਾਰਾ 488, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਉਕਤ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"ਕੋਈ ਵੀ ਪਤਨੀ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਭੱਤਾ ਲੈਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।"

17. ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਵੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਟੇਅਮ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1932 ਲਾਹੌਰ 349 ਵਿਚ ਦਰਜ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ, Ex. P.As

"ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ:

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 5 ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਹਰ ਸਾਲ ਹਰੀ ਅਤੇ ਸਾਉਣੀ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਮਣ ਕਣਕ, ਤਿੰਨ ਮਣ ਛੇਲੇ, ਚਾਰ ਮਣ ਮੱਕੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਹਰ ਸਾਲ ਲੋਹੜੀ 'ਤੇ ਨਿਮਾਣੀ ਅਤੇ ਸਾਵਨੀ ਦੀ ਮੱਕੀ 'ਤੇ ਕਣਕ ਅਤੇ ਛੇਲੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਤ ਸਵਾਨੀ, 2006 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਡਿਫਾਲਟ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 180 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 5 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ 60 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਗਦ ਭੱਤੇ ਸਮੇਤ, ਅਮਲ ਦੁਆਰਾ, ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ 120 ਰੁਪਏ ਪੈਸੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ ਮਿਤੀ 14-8-2006 ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ।

P. S. - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ (ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫਾਈਲ ਦੇ ਪੈਰਾ 14 ਦੁਆਰਾ) ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ 10 ਜਾਂ 11 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਗੈਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਮਕਾਨ (ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ) ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਗੈਰ-ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਥਨ, ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। "ਸੈਲਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਰਹੇਗੀ"

(ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗੀ) ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਤੀ (ਜੰਗ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਇਹ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਇੱਕ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

18. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦੇ ਇਸ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਸੰਸਕਰਨ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੇਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੱਚੀ ਰਚਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸਦਾ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਮਝੌਤਾ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਸੀ।

19. ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਤਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਸੀ, ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 1953 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 81 ਵਿੱਚ, 19 ਫਰਵਰੀ, 1954 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, 'ਕਿਦਾਰ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਧੰਨੋ ਦੇਵੀ, ਜਿੱਥੇ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ 25 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸ੍ਰੀ. ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਕਪੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:-

"ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਵਿਆਹ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਤਨੀ ਨੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ 25 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸਮਝੌਤਾ। ਧਾਰਾ 488 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4), ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਪਤਨੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ।"

20. ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ।

21. ਜਦੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਝੌਤਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਤੱਕ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਸੀ।

22. ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1932 ਲਾਹੌਰ 349 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਤਨੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗੀ, ਜਦੋਂਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣਾ ਸੀ।

23. ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਐਸ. ਟੀ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ (1), ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਠੇਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਾਧਾਰਨ ਤੱਥ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, "ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਰਹਿਣ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 488 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰਾ ਰਹਿਣ ਸਹਿ-ਟੈਪਲੇਟਡ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਭੱਤੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਹਰ ਉਹ ਸਮਝੌਤਾ ਜੋ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨਕਦੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, "ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਜੀਵਨ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਅਟੁੱਟ ਸਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸੀ।

24. ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1932 ਲਾਰੀਰ 349 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੇਸ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਿਆਦ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਤਨੀ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਰਹੇਗੀ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਲਾਰੀਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਰਹਿਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

25. ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਭਾਵੇਂ ਚੁਸਤ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 488 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ "ਵੱਖਰੇ ਰਹਿਣਾ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਵੱਖ ਰਹਿਣਾ"। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵਿਛੜੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਤੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ, ਅਤੇ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਵੱਖ ਹੋਈ ਪਤਨੀ ਲਈ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।

26. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਐਰਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਰਤ ਨੂੰ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੱਖਰੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1937 ਅਲਾਹਾਬਾਦ 115 ਅਤੇ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1941 ਸਿੰਧ. 214. ਇਸ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

27. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਰਤ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਰਾਮ ਸਰਨ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1937 ਇਲਾਹਾਬਾਦ 115, ਸ੍ਰੀ ਜਸਟਿਸ ਅਲਸੈਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 488, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਵੱਖ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਵੀ ਹੋਣ। ਜਿੱਥੇ ਪਤਨੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ

ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੇਰਹਿਮੀ ਜਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਅਲੱਗ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 488(4), ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਤਰਕਸੰਗਤ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ।

28. ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਗੈਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪਤਨੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 488 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਤਨੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮਾਲਕਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

29. ਇਕ ਹੋਰ ਅੰਕ 'ਤੇ ਵੀ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਮਾਣਯੋਗ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੀ ਨਾਬਾਲਗ ਯੀ ਲਈ ਵੀ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯੀ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਦੀ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਬੇਟੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਵੀ ਯੀ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ A.I.R 1954 ਤ੍ਰਾਵਣਕੋਰ-ਕੋਚੀਨ 225 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

30. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵੀ ਪਾਸਿਓਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਯੀ ਦੀ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਣਯੋਗ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਘਾਣ ਹੋਇਆ ਹੈ।

31. ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਧਾਰਾ 438 ਸੀ.ਆਰ. ਪੀ.ਸੀ., ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਕੋਲ ਇਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਣਯੋਗ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੇਸ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 17 ਨਵੰਬਰ, 1956 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਰਿਕਾਰਡ ਤੁਰੰਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਜੈ ਕਿਸ਼ਨ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ

ਕਪੂਰ, ਜੇ.-ਮਾਣਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਸੰਗਰੂਰ ਨੇ 6 ਜੁਲਾਈ, 1957 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (ਏ), ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਰਖਾਸਤ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਯੀ ਜਗਮਾਲ ਕੋਰ ਉਮਰ 15 ਸਾਲ, ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਅਧੀਨ ਦਰਖਾਸਤ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਜੋਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 27-4-2006 ਬਿਕਰਮੀ ਨੂੰ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮਾਣਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 17 ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੋਰ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 27 ਜੂਨ, 1955 ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ਼ ਨਕਦ ਮਾਸਿਕ ਭੱਤੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੇਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਧਾਰਾ 488 ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ 23 ਜੁਲਾਈ, 1955 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਕੇਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਪਿਛਲੇ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਸਮਝੌਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਨੈਤਿਕ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਧੀ ਜਗਮਾਲ ਕੋਰ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਨੈਤਿਕ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਾਣਯੋਗ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ "ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ" ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੇਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਮਾਣਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜਾ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੀ ਨਾਬਾਲਗ ਧੀ ਲਈ ਵੀ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧੀ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਉਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਟਰਾਇਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਕੇਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਮਾਣਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ - *ਮੁਸੱਮਤ ਰਬੀਮ ਬੀਬੀ ਬਨਾਮ ਖੈਰ ਦੀਨ* (42 P.R. 1888), *ਬੁੱਧੂ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਖੇਮ ਦੇਵੀ* (A.I.R. 1926 Lah. 469), *ਅਤੇ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ* (A.I.R. 1932 Lah. 349 (21))। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ,

ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਜੇ ਇਹ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਅਸਲ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦਾ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਕਦ ਮਾਸਿਕ ਭੱਤੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਰੋਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਭਾਵੇਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 27 ਜੂਨ, 1955 ਦੁਆਰਾ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਅਧੀਨ ਅਗਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਉਪਾਅ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਕੇਵਲ ਦੀਵਾਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਬਿਲਕੁਲ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ *ਤਰਲਕਸ਼ਮੀ ਮਨੁਪ੍ਰਸਾਦ* (A.I.R. 1938 Bom. 499) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਵੱਧ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਮਾਣਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੂਜੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਮਝੌਤਾ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਘਰ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1932, ਲਾਹੌਰ 349 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਤਨੀ ਵੱਖਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗੀ। ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਤਨੀ ਹੈ। ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਦੂਜੇ

ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਪਤੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮਾਲਕਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀ ਜੋ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਵੱਖਰਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਵੱਖਰੀ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ *ਰਾਮ ਸਰਨ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਐਸ. ਟੀ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ* ((1) A.I.R. 1937 AH. 115) ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 488 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਲਾਤ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਸਮਝੌਤਾ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਦਰਖਾਸਤਕਰਤਾ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੀ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਮਾਣਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ 6 ਜੁਲਾਈ, 1957 ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨਾਬਾਲਗ ਧੀ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੇਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਾਂਗਾ।

ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ 18 ਨਵੰਬਰ, 1957 ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (ਏ), ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੇ.ਐਸ.ਕੇ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ